

Mindeord: Jørgen Kieler

Af Jens-Christian Hansen, cand.mag. og formand for Netværk for Nazisme- og Holocauststudier

Modstandsmanden, læge dr. med. Jørgen Kieler døde søndag den 19. februar 2017. Jørgen Kieler var blandt de tidligere modstandsfolk, der gennem sit mangeårige virke som forfatter, debattør og foredragsholder havde sat et markant præg på eftertidens billede af besættelsesårene. Bl.a. er det gennem årene blevet til en lang række foredrag om koncentrationslejrenes patologi på Syddansk Universitet, et emne, som Jørgen Kieler oplevede på egen krop og sjæl under besættelsen. Her blev Jørgen Kieler Netværk for Nazisme- og Holocauststudiers første æresmedlem i 2011, bl.a. for sit mangeårige virke som gæsteforelæser og på grund af sin velvilje overfor forskere og studerende, der beskæftigede sig med den danske koncentrationslejrerfaring.

Jørgen Kieler var født i Horsens som søn af Margrethe og Julius Ernst von Führen Kieler. Ved et studieophold i München i 1937 oplevede Jørgen Kieler diktatorerne Hitler og Mussolini og deres propagandaapparat på tæt hold. Denne erfaring kom sammen med en klar opposition mod den danske regerings samarbejdspolitik senere til at præge hans engagement i modstandsbevægelsen gennem besættelsesårene. Her var han særdeles aktiv som sabotør i sabotageorganisationen Holger Danske, hvor han også var involveret i de danske jøders redning i efteråret 1943. I februar 1944 blev Jørgen Kieler såret under en sabotageaktion i Sønderjylland og taget til fange af de tyske besættelse. Efter et længere ophold i Vestre Fængsel var han blandt de første knap 200 danskere, der blev deporteret til tyske koncentrationslejre fra den nyindrettede Frøslevlejr.

Jørgen Kieler blev sammen med andre kammerater fra modstandsbevægelsen sendt til koncentrationslejren Neuengamme ved Hamborg og herfra kort tid efter videre til dennes udekommmando Barkhausen ved Porta Westfalica, hvor den dengang 25årige medicinstuderende først fungerede som læge for sine medfanger, men siden faldt i unåde hos sine bødler. Han måtte derefter udføre livsfarligt slavearbejde i minegange, der skulle forberedes til at være underjordiske produktionssteder for den tyske rustningsindustri. Jørgen Kieler oplevede her, hvorledes mange medfanger døde af overanstrengelse, sygdom og gerningsmændenes brutalitet overfor fangerne.

Kieler var blandt de danskere, der blev befriet af "de hvide busser" og var efter krigen med til at gennemføre et medicinsk forskningsprojekt om det såkaldte kz-syndrom; en undersøgelse af posttraumatisk stress hos tidligere koncentrationslejringer og krigssejlere. Jørgen Kieler havde gennem sin karriere beskæftiget sig med kræftforskning og var tillige formand for både Frihedsfonden og Kræftens Bekæmpelse.

Efter befrielsen havde Jørgen Kieler holdt mindet om de omkomne kammerater fra modstandsbevægelsen i live gennem utallige foredrag og erindrings skrifter, der i høj grad har medvirket til at tegne efterkrigstidens billede af de danske fangers skæbne i de nazistiske koncentrationslejre under Anden Verdenskrig.

Vi har ikke kun mistet et af de mest markante tidsvidner til besættelsestiden, men også et stort og beundringsværdigt menneske.